

ŻYWIENIE W NEFROLOGII, HEPATOLOGII I ENDOKRYNOLOGII

1. METRYCZKA	
Rok akademicki	2026/2027
Wydział	Wydział Nauk o Zdrowiu
Kierunek studiów	Dietetyka
Dyscyplina wiodąca	Nauki o Zdrowiu
Profil studiów	Praktyczny
Poziom kształcenia	II stopnia
Forma studiów	Niestacjonarne
Typ modułu/przedmiotu	Obowiązkowy
Forma weryfikacji efektów uczenia się	Egzamin
Jednostka prowadząca /jednostki prowadzące	Zakład Dietetyki Klinicznej ul. Ciołka 27, 01-445 Warszawa
Kierownik jednostki/kierownicy jednostek	Dr hab. n. med. i n. o zdr. Agnieszka Bzikowska-Jura
Koordynator przedmiotu	Dr n. o zdr. Marta Dąbrowska-Bender
Osoba odpowiedzialna za sylabus	Dr n. o zdr. Marta Dąbrowska-Bender marta.dabrowska@wum.edu.pl
Prowadzący zajęcia	Zakład Dietetyki Klinicznej: Dr n. o zdr. Marta Dąbrowska – Bender Dr n. med. i dr n o zdr. Anna Jeznach – Steinhagen Dr hab. n. med. i n. o zdr. Agnieszka Bzikowska-Jura Dr n. o zdr. Joanna Ostrowska Mgr Jakub Krawczyk

2. INFORMACJE PODSTAWOWE			
Rok i semestr studiów	ROK 1, SEMESTR II		Liczba punktów ECTS
			3,00
FORMA PROWADZENIA ZAJĘĆ		Liczba godzin	Kalkulacja punktów ECTS
Godziny kontaktowe z nauczycielem akademickim			
wykład (W) – realizowany on-line w czasie rzeczywistym		10	0,5
seminarium (S)		5	0,25
ćwiczenia (C)		5	0,25
e-learning (e-L)			
zajęcia praktyczne (ZP)			
praktyka zawodowa (PZ)			
Samodzielna praca studenta			
Przygotowanie do zajęć i zaliczeń		60	2,0

3. CELE KSZTAŁCENIA	
C1	Dostarczenie wiedzy z zakresu postępowania żywieniowego w różnych chorobach nerek, wątroby i endokrynologicznych.
C2	Rozwinięcie umiejętności prowadzenia opieki żywieniowej nad pacjentem nefrologicznym, hepatologicznym i endokrynologicznym.
C3	Rozwinięcie umiejętności oceny sposobu żywienia i jego modyfikacji oraz kompleksowej oceny stanu odżywienia.
C4	Rozwinięcie umiejętności prowadzenia opieki żywieniowej nad pacjentem nefrologicznym, hepatologicznym i endokrynologicznym
C5	Uświadomienie studentowi odpowiedzialności zawodowej

4. EFEKTY UCZENIA SIĘ	
Numer efektu uczenia się	Efekty w zakresie
Wiedzy – Absolwent zna i rozumie:	
E_W39	Zasady dietoterapii w chorobach nerek, wątroby oraz układu endokrynnego, uwzględniając mechanizmy patofizjologiczne i metaboliczne tych schorzeń.
E_W40	Wpływ zaburzeń czynności nerek i wątroby na metabolizm makro- i mikroskładników oraz zasady żywienia pacjentów z przewlekłą chorobą nerek, marskością wątroby, stłuszczeniem wątroby i innymi schorzeniami.

Załącznik nr 4B do Procedury opracowywania i okresowego przeglądu programów studiów
(stanowiącej załącznik do Zarządzenia nr .../2024 Rektora WUM z dnia2024 r.)

E_W41	Interakcje między dietą a funkcjonowaniem układu hormonalnego, w tym rolę żywienia w leczeniu insulinooporności, cukrzycy, chorób tarczycy i innych zaburzeń endokrynologicznych.
Umiejętności – Absolwent potrafi:	
E_U49	Ocenić stan odżywienia pacjentów z chorobami nerek, wątroby i zaburzeniami endokrynologicznymi oraz identyfikować czynniki ryzyka niedożywienia i zaburzeń metabolicznych.
E_U50	Potrafi opracować i wdrożyć indywidualne strategie dietoterapeutyczne dla pacjentów z chorobami nerek, wątroby i innymi chorobami endokrynologicznymi.
E_U51	Dostosować dietę do pacjentów dializowanych, uwzględniając ograniczenia dotyczące spożycia białka, elektrolitów i płynów.
Kompetencji społecznych – Absolwent jest gotów do:	
E_K06	Odpowiedzialności za własny rozwój i doskonalenie zawodowe oraz działania w oparciu o potwierdzoną naukowo wiedzę.

5. ZAJĘCIA		
Forma zajęć	Treści programowe	Efekty uczenia się
Wykład 1 (2h)	Żywienie w przewlekłej chorobie nerek (G1-G5) i strategię spowalniającą progresję PChN. Osoba prowadząca: dr n. o zdr. M. Dąbrowska-Bender (NZV)	E_W03, E_W21, E_W67, E_U04, E_U20.
Wykład 2 (2h)	Żywienie w leczeniu nerkozastępczym: hemodializa, dializa otrzewnowa oraz transplantacja nerki. Osoba prowadząca: dr n. o zdr. M. Dąbrowska-Bender (NZV)	E_W51, E_W67, E_U20, E_U27, E_K04
Wykład 3 (2h)	Żywienie w przewlekłych chorobach, marskości i niewydolności wątroby oraz żywienie okołoperacyjne i po transplantacji wątroby. Osoba prowadząca: mgr Jakub Krawczyk (NZV)	E_W03, E_W21, E_W42, E_W51, E_U20, E_U27, E_U34, E_K48.
Wykład 4 (2h)	Postępowanie dietetyczne w zaburzeniach gospodarki węglowodanowej. Osoba prowadząca: mgr Jakub Krawczyk (NZV)	E_W03, E_W21, E_W40, E_U04, E_U20.
Wykład 5 (2h)	Dietoterapia w chorobach tarczycy, otyłości wtórnej i innych wybranych chorobach endokrynologicznych. Osoba prowadząca: Dr n. med. i dr n o zdr. Anna Jeznach – Steinhagen (NZV)	E_W40, E_U48, E_K49
Seminarium 1 (2h)	Ocena stanu odżywienia i nawodnienia w nefrologii klinicznej. Osoba prowadząca: dr n. o zdr. M. Dąbrowska-Bender (NZV)	E_W67, E_U20, E_U21
Seminarium 2 (1h)	Niedożywienie, sarkopenia i frailty w chorobach wątroby. Osoba prowadząca: mgr Jakub Krawczyk (NZV)	E_W21, E_W42, E_U21, E_K48.
Seminarium 3 (1h)	Interpretacja wyników badań laboratoryjnych w endokrynologii z perspektywy dietetyka. Osoba prowadząca: Dr hab. n. med. i n. o zdr. Agnieszka Bzikowska-Jura (NZV)	E_W40, E_U20, E_U48
Seminarium 4 (1h)	Pacjent z otyłością leczony analogami GLP-1/GIP. Osoba prowadząca: dr n. o zdr. Joanna Ostrowska (NZV)	E_W40, E_U48, E_K04, E_K49

Załącznik nr 4B do Procedury opracowywania i okresowego przeglądu programów studiów
(stanowiącej załącznik do Zarządzenia nr .../2024 Rektora WUM z dnia2024 r.)

Ćwiczenia 1 (2h)	Ocena stanu odżywienia i planowanie interwencji żywieniowej u pacjenta z przewlekłą chorobą nerek i leczonego dializą. Studium przypadku. Osoba prowadząca: dr n. o zdr. M. Dąbrowska-Bender (NZV)	E_W67, E_U20, E_U21, E_U27.
Ćwiczenia 2 (2h)	Ocena stanu odżywienia i planowanie interwencji żywieniowej u pacjenta z marskością wątroby. Studium przypadku. Osoba prowadząca: mgr Jakub Krawczyk (NZV)	E_W42, E_U20, E_U21, E_U34, E_K48
Ćwiczenia 3 (1h)	Kompleksowe planowanie interwencji żywieniowej u pacjenta z chorobą endokrynologiczną. Studium przypadku. Osoba prowadząca: Dr n. med. i dr n o zdr. Anna Jeznach – Steinhagen (NZV)	E_W40, E_U20, E_U48, E_K49

6. LITERATURA

Literatura obowiązkowa

1. Ciborowska H., Rudnicka A. Dietetyka. Żywnie zdrowego i chorego człowieka. Wyd. 5. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN; 2021.
2. Sobotka L. (red.). Podstawy żywienia klinicznego. Wyd. 4. Warszawa: Scientifica; 2021.
3. Wieczorek-Chełmińska Z. Żywnie w chorobach nerek. Warszawa: PZWL; 2023.
4. Wieczorek-Chełmińska Z. Żywnie w chorobach wątroby, dróg żółciowych i trzustki. Warszawa: PZWL; 2023.
5. Jeznach-Steinhagen A. Żywnie w cukrzycy i chorobach towarzyszących. Warszawa: PZWL; 2021.
6. Gellert R., Mastalerz-Migas M., Krajewska M., Ledwoch J. Wytyczne konsultanta krajowego w dziedzinie nefrologii, konsultanta krajowego w dziedzinie medycyny rodzinnej oraz prezesa Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego dotyczące diagnostyki i leczenia przewlekłej choroby nerek w POZ, z uwzględnieniem opieki koordynowanej. 2024.
7. ESPEN Guideline on Clinical Nutrition in Hospitalized Patients with Acute or Chronic Kidney Disease. Clinical Nutrition. 2021.
8. ESPEN Practical Guideline: Clinical Nutrition in Liver Disease. Clinical Nutrition. 2020.
9. KDIGO Clinical Practice Guideline for the Evaluation and Management of Chronic Kidney Disease. Aktualne wydanie dostępne na stronie KDIGO.
10. Zasady żywienia w przewlekłej chorobie nerek. Stanowisko Grupy Roboczej Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. 2019.
11. Żywnie kliniczne w chorobach przewodu pokarmowego. Aktualne wytyczne dotyczące praktyki klinicznej. Zalecenia Sekcji Żywienia Klinicznego i Metabolizmu Polskiego Towarzystwa Gastroenterologii. 2025.
12. Zasadność stosowania diety bezglutenowej w chorobie Hashimoto. Stanowisko Grupy Ekspertów Sekcji Dietetyki Medycznej POLSPEN. Postępy Żywienia Klinicznego. 2018.
13. Zalecenia Polskiego Towarzystwa Leczenia Otyłości (PTLO) dotyczące kompleksowego postępowania w otyłości u osób dorosłych.

Uzupełniająca

1. Michajlik A., Ramotowski W. *Anatomia i fizjologia człowieka*. PZWL; 2017.
2. Janiszewska J., Ostrowska J., Szostak-Węgierek D. *The Influence of Nutrition on Adiponectin: A Narrative Review*. Nutrients. 2021;13(5):1394.
3. American Diabetes Association (ADA). Standards of Care in Diabetes - 2026.
4. American Diabetes Association (ADA) / European Association for the Study of Diabetes (EASD). Management of Hyperglycaemia in Type 2 Diabetes. Consensus Report, 2022 (aktualizacja przygotowywana w 2026 r.).
5. European Association for the Study of Obesity (EASO). A New Framework for the Diagnosis, Staging and Management of Obesity in Adults, 2024

7. SPOSOBY WERYFIKACJI EFEKTÓW UCZENIA SIĘ

Symbol przedmiotowego efektu uczenia się	Sposoby weryfikacji efektu uczenia się	Kryterium zaliczenia
--	--	----------------------

	<i>Pole definiuje metody wykorzystywane do oceniania studentów, np. kartkówka, kolokwium, raport z ćwiczeń itp.</i>	<i>Np. próg zaliczeniowy</i>
	Forma zaliczenia przedmiotu: Na zajęciach seminaryjnych odbywają się kolokwia wejściowe z materiału wykładowego i seminaryjnego (zakres podany w planie przedmiotu). Egzamin Egzamin realizowany jest w formie elektronicznej (w sali komputerowej) i obowiązuje na nim pełen zakres realizowanego materiału (wykłady, semina, samokształcenie). Próg zaliczenia wynosi 60% możliwych do zdobycia punktów. W przypadku niezaliczenia pierwszego terminu egzaminu, studentowi/studentce przysługują dwa terminy poprawkowe. Skala ocen pozostaje niezmienna (2,0-5,0), niezależnie od terminu egzaminu (pierwszy/drugi/trzeci)	60%

8. INFORMACJE DODATKOWE

Podstawowe kwestie organizacyjne:

- Wszystkie formy realizowanych zajęć są obowiązkowe (wykłady/ semina). Na każdych zajęciach sprawdzana jest lista obecności.
- Udział w zajęciach z inną grupą seminaryjną niż ta, do której student/- ka jest przypisany/-a jest możliwe wyłącznie po uprzednim (co najmniej 1-dniowym) ustaleniu tego z wykładowcą realizującym dane zajęcia. Zasada ta dotyczy wszystkich studentów, również tych z przyznaną IOS. W przypadku dużych dysproporcji w liczebności grup prowadzący ma prawo odmówić możliwości zmiany grupy.
- Wiedza dotycząca znajomości materiału realizowanego na wykładach może być sprawdzana w formie wejściówek/wyjściówek na zajęciach seminaryjnych (bez dodatkowego wcześniejszego informowania). Próg zaliczenia wynosi 60%. Niezaliczony materiał należy poprawić (forma poprawy powinna zostać ustalona indywidualnie z wykładowcą).
- Zaliczenie zajęć seminaryjnych odbywa się poprzez przygotowywanie prac zleczanych przez wykładowcę, omawianie ich i dyskusję podczas zajęć.
- Podczas zajęć obowiązuje zakaz korzystania z telefonów komórkowych oraz innych urządzeń mobilnych w celach niezwiązanych z realizacją zajęć. Urządzenia powinny być wyciszone. Dopuszcza się korzystanie z nich wyłącznie w sytuacjach uzasadnionych realizacją zajęć, w szczególności podczas wykonywania zadań lub ćwiczeń przewidzianych przez osobę prowadzącą.

Obecności:

- Student/ka może mieć na zajęciach jedną nieusprawiedliwioną nieobecność na każdy z semestrów.
- Usprawiedliwienie nieobecności powinno odbyć się na najbliższych kolejnych zajęciach, na który student/-ka jest obecny/-a. Po upływie tego terminu nieobecność pozostanie nieusprawiedliwiona. Przy przedłużającej się nieobecności wynikającej np. z pobytu w szpitalu, sanatorium sytuacja studenta będzie rozpatrywana indywidualnie przez kierownika.
- Student jest zobowiązany do punktualnego stawienia się na zajęcia. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się niewielkie spóźnienie, jednak przekroczenie 15 minut od rozpoczęcia zajęć skutkuje brakiem możliwości uczestniczenia w nich. W takim przypadku student otrzymuje nieobecność nieusprawiedliwioną. Forma odrobienia zajęć pozostaje do ustalenia z osobą prowadzącą zajęcia, na których student był nieobecny. Dopuszcza się możliwość odrobienia zajęć z inną grupą, po uprzednim uzyskaniu zgody osoby prowadzącej.

Plan zajęć z przedmiotu znajduje się na stronie internetowej Zakładu Dietetyki Klinicznej:

<https://wnoz.wum.edu.pl/pl/dietetyka-plan-zajec>

UWAGA

Końcowe 10 minut ostatnich zajęć w bloku/semestrze/roku należy przeznaczyć na wypełnienie przez studentów Ankiety Oceny Zajęć i Nauczycieli Akademickich

Prawa majątkowe, w tym autorskie, do sylabusu przysługują WUM. Sylabus może być wykorzystywany dla celów związanych z kształceniem na studiach odbywanych w WUM. Korzystanie z sylabusu w innych celach wymaga zgody WUM.

UWAGA

Końcowe 10 minut ostatnich zajęć w bloku/semestrze/roku należy przeznaczyć na wypełnienie przez studentów

Ankiety Oceny Zajęć i Nauczycieli Akademickich